

N:o 21.

Ank. till Riksd. kansli den 7 maj 1891, kl. 3 e. m.

Betänkande, i anledning af väckta motioner om införande af en särskild bevillning under namn af värnskatt.

Till bevillningsutskottet hafva blifvit hänvisade tre inom Andra Kammaren väckta motioner, nemligen n:o 154 af herr *G. Jansson* i Krakerud, n:o 180 af herr *G. Ericsson* från Stockholm och n:o 189 af herr *A. Åström*, om införande af en särskild bevillning under namn af värnskatt; och får utskottet, efter verkställd pröfning af samma motioner, häröfver afgifva betänkande.

Herr *G. Jansson* påpekar i sin motion hurusom på senare tiden ett starkt intresse i landet visat sig för stärkandet och utvecklandet af vårt försvarsväsen samt att Kongl. Maj:t i sin till innevarande Riksdag aflåtna statsverksproposition begärt en förhöjning i anslagen till fjerde och femte hufvudtitlarna af icke mindre än 1,800,000 kronor. Då emellertid en stor del af utgifterna för vårt försvar täcktes genom indirekt beskattning och således icke i högre grad drabbade de mera välmående i samhället, och detta antagligen vore anledningen hvarför en viss motvilja mot sträfvandena för försvarets stärkande från somliga håll kunnat märkas, ansåge motionären att de mera lyckligt lottade samhällsklasserna, om de verkligen ville gå i spetsen för den fosterländska rörelsen, borde i handling visa halten af sin offervillighet; — och kunde detta lämpligen ske på det sättet, att en hvar, i proportion af sin till staten utgående bevillning för fast egendom eller inkomst, bidroge till de nya och tillökade kostnader, som erfordrades för höjande af landets försvarskrafter. En dylik offervillighet skulle derjemte väsentligt underlätta en reglering af den lifsmedelsbeskattning som under de senare

Bih. till Riksd. Prot. 1891. 5 Saml. 1 Afd. 19 Häft. (N:o 21.)

åren blifvit införd, hvilken reglering åter borde lända till förmån för just de samhällsklasser, som egde de minsta tillgångarna och följaktligen gerna ville anse sig ega minst att försvara.

På grund häraf föresloge motionären:

»att — till fyllande af följande i Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof upptagna anslagsfordringar, nemligen:

<p>samtliga förhöjningar i de ordinarie anslagen under 4:de hufvudtiteln, utgörande tillsammans.....</p>	Kr.	254,000: —	
<p>den äskade anslagsförhöjningen af 5:te hufvudtitelns ordinarie anslag .....</p>	»	54,500: —	308,500: —,
<p>samtliga extra anslag under 4:de hufvudtiteln, uppgående till .....</p>	»	2,343,800: —	
<p>samtliga extra anslag under 5:te hufvudtiteln .....</p>	»	2,500,360: —	4,844,160: —,
			tillhopa Kr. 5,152,660: —,

eller det belopp, som Riksdagen, efter pröfning af hithörande anslagsbehof, kan komma att bevilja, hvilket belopp då måste anses representera de angelägnaste behofven i och för försvarets stärkande — Riksdagen måtte åtaga sig en särskild bevillning under namn af *värnskatt*, att i lämplig proportion utgå af en hvar, som enligt gällande bevillningsförordning är skyldig att till staten erlægga bevillning af fast egendom samt af inkomst; och att Riksdagen deremot ville medgifva den nedsättning i andra skattebördor eller bevillningar, som af ett dylikt åtagande bör kunna blifva en följd, vare sig att denna nedsättning kan ega rum i direkta eller indirekta skatter.»

Herr Ericsson, som i sin motion till fullo instämmer i de af herr G. Jansson för dennes förslag anförda skäl, framhåller, att genom Kongl. Maj:ts till innevarande Riksdag aflåtna propositioner rörande utsträckning af den allmänna värnpligten samt i sammanhang dermed om grundskatternas afskrifning m. m. förevarande fråga kommit i ett förändradt skick. De betydligt ökade utgifter, som ett antagande af dessa förslag skulle medföra, framkallade med ökad styrka det berättigade kraf, att de nya skatterna till så stor del som möjligt uttoges genom direkt beskattning, afpassad efter hvars och ens skatteförmåga, och ett oeftergifligt vilkor för åstadkommandet af en sådan rättvis beskattning vore enligt motionärens åsigt att skatten gjordes progressiv. Utan att inlåta sig på de statsekonomiska skäl, som talade för eller mot den progressiva skatteformens lämplighet i allmänhet, ville motionären påpeka att dess införande i vårt land under närvarande förhållanden i sjelfva verket

icke vore annat än ett steg på vägen till den likformiga beskattningen. För närvarande hemtade staten den öfvervägande delen af sina inkomster genom tullar och andra indirekta skatter. Då det nu vore ett af de fleste sakkunnige erkänt faktum att dylika skatter i regeln drabbade den fattige vida tyngre än den rike, och då det i följd af kända politiska förhållanden för närvarande torde vara omöjligt att vinna nämnvärd lindring i dessa skatter, syntes den enklaste känsla af rättvisa och billighet påkalla en motvigt till dem i form af en direkt och progressiv beskattning; och blefve en sådan motvigt så mycket mer af nöden då det vore fråga om påläggandet af nya, högst betydligt ökade bördor.

En ny och hittills opröfvad skatteform borde dock i början endast med stor varsamhet tillämpas. Visade den sig förmånlig, kunde dess användning sedermera steg för steg utsträckas. Motionären ville därför tillvidare endast föreslå dess tillämpning i ganska inskränkt omfång. Och då den kommunala beskattningen, för hvilken den allmänna bevillningen låge till grund, ej borde beröras utaf en af politiska skäl föreslagen skattereform, borde den progressiva skatt, motionären ville föreslå, icke inrymmas i sjelfva bevillningsförordningen utan erhålla formen af tilläggsbevillning.

Denna tilläggsbevillning ansåge motionären böra till en början drabba endast de för inkomst högst beskattade, och den gräns, vid hvilken den progressiva beskattningen skulle vidtaga, syntes motionären böra vara den inkomst, som gjorde sin innehafvare valbar till ledamot af Riksdagens Första Kammare, eller 4,000 kronor årligen. Då beskattningen å fastighet ej utginge efter deraf hemtad inkomst utan efter taxeringsvärdet, borde enligt motionärens åsigt inkomst af fastighet beräknas till hundradubbla beloppet af den bevillning, som fastighet hade att utgöra, d. v. s. bevillningen borde anses utgöra en procent af inkomstbeloppet, efter hvilka grunder den än utginge. Mot 4,000 kronors inkomst skulle således enligt den å jordbruksfastighet nu lagda bevillning svara ett taxeringsvärde af 133,333 kronor 33 öre, men om Kongl. Maj:ts proposition om ändrade grunder för samma bevillning blefve af Riksdagen antagen, skulle mot nämnda inkomst svara ett taxeringsvärde af 66,666 kronor 67 öre. Skulle åter Riksdagen, såsom icke omöjligt vore, stanna vid en förhöjning af bevillningen för jordbruksfastighet från 3 till 5 öre för hvarje hundra kronor af taxeringsvärdet, skulle nyssnämnda inkomstbelopp anses inträda vid ett uppskattadt fastighetsvärde af 80,000 kronor, eller det belopp, som för närvarande utgjorde gränsen för valbarhet till ledamotskap i Första Kammaren. För all annan fastighet än jordbruk svarade, enligt gällande skattegrund, 4,000 kronors inkomst mot 80,000 kronors taxeringsvärde.

Hvad åter beträffade progressionen ansåge motionären att den nya

tilläggsbevillningen, hvilken lämpligen kunde erhålla namn af *värnskatt*, borde för inkomst utöfver 4,000 kronor utgå med 1 för 100 af det öfverskjutande beloppet och sedermera ökas med 1 för 100 för hvarje gång nämnda inkomstbelopp fördubblades.

Värnskatten skulle alltså utgöra:

1	proc. från	4,000	till	8,000	kr:s inkomst af fastighet, kapital eller arbete.
2	»	»	»	8,000	»
3	»	»	»	16,000	»
4	»	»	»	32,000	»
5	»	»	»	64,000	»
	»	»	»	128,000	»

o. s. v. efter samma grunder.

För 8,000 kronors inkomst skulle värnskatten sålunda uppgå till 40 kronor; för 16,000 kronors inkomst till 200 kronor; för 32,000 kronors inkomst till 680 kronor; för 64,000 kronors inkomst till 1,960 kronor och för 128,000 kronors inkomst till 5,160 kronor o. s. v.

Motionären föreslog alltså: »att, för den händelse Kongl. Maj:ts propositioner om utsträckning af värnpligten, afskrifning af grundskatterna m. m. fullständigt eller till någon del varda af Riksdagen antagna, Riksdagen måtte besluta införandet af en *värnskatt*, att utgå enligt följande grunder:

1:o. Skyldig att utgöra värnskatt är en hvar, som enligt gällande bevillningsförordning erlägger skatt för mer än 4,000 kronors inkomst af fast egendom, kapital eller arbete;

2:o. Inkomst af fast egendom skall så beräknas, att den bevillning, som sagda egendom, enligt gällande bevillningsförordning, är skyldig att i bevillning till staten erlägga, uppgår till en procent af samma inkomst;

3:o. Värnskatten utgår med 1 för 100 å den del af inkomst, som öfverstiger 4,000 kronor, 2 för 100 å inkomstöfverskott utöfver 8,000 kronor, 3 för hundra å öfverskott utöfver 16,000 kronor, 4 för 100 å öfverskott utöfver 32,000 kronor och så vidare efter samma beräkningsgrund, så att värnskatten vid hvarje fördubbling af den lägsta inkomst, för hvilken den utgår, höjes med 1 för 100.»

Herr Åström anför i sin öförmälda motion, i hvars syfte sex andra af Andra Kammarans ledamöter instämt, att det väl knappast kunde råda mer än en mening derom att en lycklig lösning af de nu på dagordningen stående frågorna om utsträckning af den allmänna värnpligten och i sammanhang dermed om grundskatternas afskrifning, vore i högsta måtto önskvärd. Huru vida de föreliggande förslagen vore af beskaffenhet att framkalla en sådan lösning, syntes dock ovisst, särskildt i betraktande af det sätt, rege-

ringen föreslagit för fyllande af de ökade utgifter å fjerde och femte hufvudtitlarna, som af nämnda förslag skulle blifva en följd. I detta afseende kunde mot Kongl. Maj:ts förslag åtskilliga befogade invändningar göras. Först och främst kunde man anmärka att om detta förslag antoges, de tullar, hvilka till stor del gifvit det öfverskott i statskassan, hvarpå för närvarande vaxel droges, genom ett dylikt förfarande lätteligen komme att öfvergå från — hvad de sagts skola vara — skyddstullar till ekonomiska tullar. Hvilka åsigtter man än kunde hysa i tullfrågan, borde det väl ändock för alla vara ett önskemål att så långt möjligt vore undvika att för all framtid på detta sätt fastslå ett ännu till sina verkningar föga pröfvadt system. Vidare kunde man icke undgå att finna den beskattningsgrund, som genom Kongl. Maj:ts förslag gjordes gällande, vara föga billig eller rättvis, då de ökade utgifterna för försvaret kunde sägas egentligen komma att fyllas af medel, hvilka tillkommit genom individuel beskattning och en sådan, som fölle tyngst på den klass af medborgare, hvilken hade den minsta förmågan att bära skatter.

Dessa invändningar mot frågans ekonomiska sida — de finge nu vara alltigenom eller blott delvis befogade — skulle säkerligen vara tillräckliga att beröfva den kongl. propositionen om utsträckt värnpligt mången röst, som eljest kunde tillfalla densamma; och då motionären ansett att den viktiga sak, de kongl. propositionerna afsåge, lätt kunde komma att äfventyras genom det sätt, som föreslagits för bestridande af utgifterna därför, hade motionären deraf funnit sig manad att framkomma med ett förslag till värnskatt, genom hvars antagande de anmärkta invändningarna ej mer borde med fog kunna göras gällande.

Obestridligen tillkomme det hvarje medborgare i samhället att inom vissa gränser med offrande af sin kraft och sin tid utgöra sitt personliga bidrag till landets försvar; och syntes därför det kongl. förslaget, i hvad det rörde värnpligten, icke kunna vålla mycken betänklighet. I fråga om denna skyldighet borde alla vara likställda. Annorlunda stälde sig deremot saken, när det blefve fråga om gäldandet af kostnaderna för det sålunda utsträckta försvaret: då syntes tanken på en olika fördelning af bördan med fog kunna göras gällande. Ty lika visst som det borde tillkomma hvar man att värna sitt land, så långt hans personliga förmåga räckte, lika visst borde det ock tillkomma samhällets lyckligare lottade medlemmar, att af sina rikare tillgångar lemna att drygare bidrag till täckande af de kostnader, försvaret kräfde. De borde göra detta ej blott därför att de *hade* mera och således kunde gälda mera, utan ock därför, att de i och med detsamma äfven hade *mera att värna*. De hade ej blott samma moraliska pligt att fylla som hvarje annan, utan de hade äfven ett större ekonomiskt intresse att bevaka än de mindre väl lottade.

Då således den större inkomsten oafsedt dess större förmåga att bära en större skatteböroda äfven hade ett större intresse af försvaret, ansåge motionären att de utgifter, som blefve en följd af försvarsväsendets utsträckning, borde drabba inkomsten i den mån densamma ökades. Med andra ord: värnskatten borde vara progressiv. Den progression, motionären tänkt sig såsom möjlig och lämplig, skulle bestå deri, att vid beräkandet af denna skatt, som för öfrigt skulle utgå efter allmänna bevillningens principer, bevillningsbeloppet höjdes med en procent för hvarje 500 kronors inkomst, hvilken höjning skulle inträda när inkomsten uppginge till 2,000 kronor.

Progressionen finge då följande utseende: den som uppskattades till 2,000 kronor, utgjorde värnsskatt, såsom för inkomst af 2,080 kronor,

» 3,000	»	»	»	»	3,180	»
» 5,000	»	»	»	»	5,500	»
» 10,000	»	»	»	»	12,000	»
» 20,000	»	»	»	»	28,000	»
» 50,000	»	»	»	»	100,000	»
» 100,000	»	»	»	»	300,000	»

o. s. v.

Då motionären emellertid med detta sitt förslag icke ville rubba de förhållanden, som för närvarande bestode i fråga om utgörande af hittills utgående skatter för militära ändamål, och då senaste statsreglering visade en slutsumma för fjerde och femte hufvudtitlarna af 30,005,300 kronor, hade motionären tänkt att blott den summa, som utöfver dessa trettio millioner kunde vara erforderlig, borde på ofvannämnda sätt, såsom progressiv värnsskatt, utgå.

Motionären föresloge alltså:

»att, i händelse utgifterna under fjerde och femte hufvudtitlarna komma att uppgå till öfver trettio millioner kronor, Riksdagen måtte besluta införandet af en värnsskatt;

att denna värnsskatt utgöres i likhet med hvad nu är stadgad för den allmänna bevillningen;

att dervid bevillningsbeloppet, så snart det uppgår till 2,000 kronor, ökas med en procent för hvarje 500 kronor af dess hela belopp;

att vid inkomst af fast egendom samma förhöjning efter dess bevillning beräknas.»

Då af Kongl. Maj:t väckt fråga angående ändringar i värnpligtslagen m. m. numera efter de af kamrarne fattade beslut förfallit, förefinnes icke längre den af herr Ericsson angifna förutsättningen för bifall till det af honom framlagda förslag. Redan utgående skatter måste nu anses fullt till-

räckliga för fyllande af statsverkets behof och någon anledning att för täckande af de utaf de tvenne andra motionärerne omförmälda utgifter tillgripa den föreslagna skatteformen torde därför ej föreligga.

De af motionärerna angifna synpunkter hafva dock förekommit utskottet mycket beaktansvärda. Befogenheten af en skatteform, som alldeles särskildt tager hänsyn till skatteförmågan, torde minst kunna bestridas, då det gäller skatter för täckande af utgifter i och för försvaret. De hvilka ega mera att försvara torde ock böra underkasta sig större uppoffringar för försvaret, än de mindre bemedlade. Anlitandet af denna skatteform skulle därför säkerligen i icke ringa mån öka utsigterna till en snar och lycklig lösning af försvarsfrågan. Dessutom får ej förbises, att hvarje betydande utvidgning af försvaret antagligen alltjemt hos oss kommer att göras beroende af och sammanhängande med en afskrifning af våra grundskatter; och det synes då billigt och för ett väl afvägdt skattesystem erforderligt, att dessa skatter ej utslutande kompenseras med konsumtionsskatter, utan åtminstone i någon mån ersättas med förmögenhetsskatter. Framläggandet af ett nytt förslag om ordnandet af vårt försvar torde således böra föregås af en noggrann pröfning, om och i hvilken form en sådan beskattning, som af motionärerne föreslagits, bör ifrågakomma. En sådan pröfning har utskottet i år ej haft anledning att företaga; och då med visshet förutsättas kan, att Kongl. Maj:t jemväl utan särskild begäran af Riksdagen tager möjligheten och lämpligheten af en sådan skatt under ompröfning, hemställer utskottet,

att förevarande motioner icke för närvarande må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 7 maj 1891.

På utskottets vägnar:

CARL HERSLOW.

Reservationer

af herrar *Fock, Sederholm, Cavalli, Söderberg, P. J. Andersson, Ehrenborg* och grefve *Douglas* som ansett, att utskottets motivering och hemställan

bort vara af följande lydelse: »Då af Kongl. Maj:t väckt fråga angående ändringar i värnpligtslagen m. m. numera efter de af kamrarne fattade beslut förfallit, förefinnes icke längre den af herr Ericsson angifna förutsättningen för bifall till det af honom framlagda förslag. Redan utgående skatter måste nu anses fullt tillräckliga för fyllande af statsverkets behof och någon anledning att för täckande af de utaf de tvenne andra motionärerne omförmälda utgifter tillgripa den föreslagna skatteformen torde därför ej föreligga».

På grund häraf hemställer utskottet,

att förevarande motioner icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda»;

samt af herr *G. Jansson* i Krakerud: »Inom utskottet har jag yrkat att min motion om införande af värnskatt åtminstone bort på det sätt bifallas,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla att, i den händelse Kongl. Maj:t till kommande Riksdag antingen skulle äska nya och tillökade anslag under 4:de och 5:te hufvudtitlarne eller framlägga förslag till ett fullständigt ordnande af landets försvarsväsen, Kongl. Maj:t jemväl täcktes taga under ompröfning huru och på hvad sätt särskild bevillning eller värnskatt må finnas lämplig för bestridande af dermed förenade kostnader, samt derom till Riksdagen afgifva förslag».